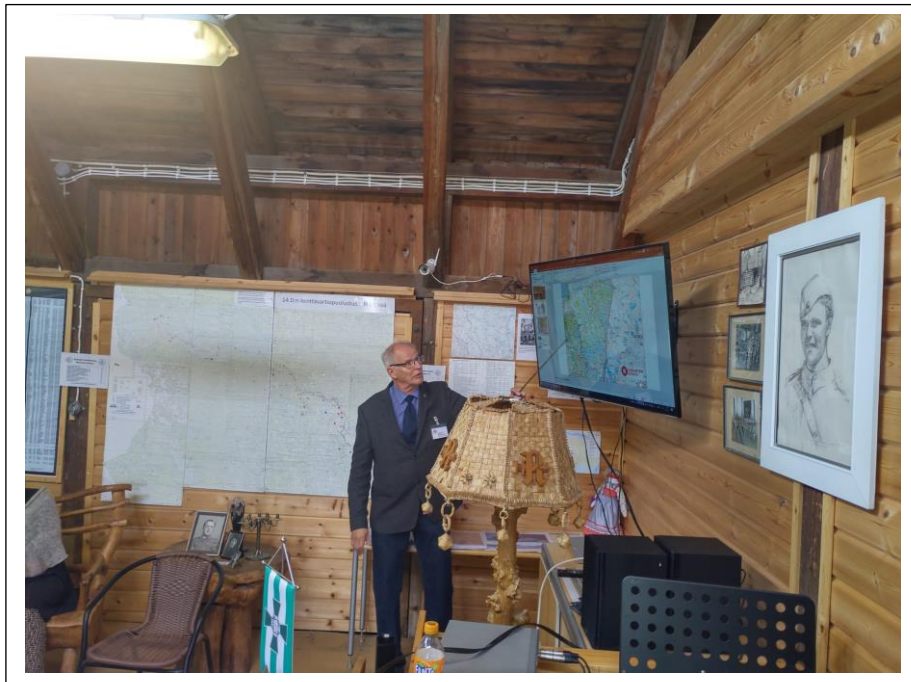


SOTATIET

ILOMANTSIN SOTATIE



1. MARRASKUUTA 2022

RAUNO SUHONEN
Sotakamreeri

ILOMANTSIN SOTATIE

Ensimmäiset Suomen sotatiet Suomussalmella ja Lieksassa

Suomen vanhin, myös kansainvälisesti tunnettu sotatie, on Suomussalmella sijaitseva Raatteentie, jonka historia ajoittuu talvisotaan. Neuvostojoukot olivat sodan alkuvaiheessa edenneet Suomussalmen kirkonkylälle saakka, jossa taistelevien joukkojen avuksi puna-armeija lähetti 44. divisioonansa. Apujoukot kokivat kuitenkin kovan kohtalon noin 20 km:n pituisella Raatteentiellä, jossa neuvostodivisioona tuhottiin eversti Siilasvuon komentaman 9.D:n toimesta.

Toiseksi vanhin ja toiseksi tunnetuin sotatie, Rukajärventie, saa alkunsa Lieksan rautatieasemalta kulkién Pankajärven ja Nurmijärven kylien halki päättyen valtakunnan itärajaan Kivivaarassa. Tien alueella käytiin kovia taisteluita talvisodan ensimmäisten viikkojen aikana puna-armeijan JR 529:n ja suomalaisten ErP 12:n ja ErP 13:n kesken. Jouluna 1939 vihollinen aloitti yllättävän vetäytymisensä omalle puolelleen, jolloin rintamaosan tilanne rauhoittui. Kovia taisteluita käytiin myös kunnan eteläisellä suunnalla Inarin ja Hattuvaaran (Hatunkylä) alueilla. Silloisen Pielisjärven taisteluita johti everstiluutnantti (27.12. alkaen eversti) E.J. Raappana Pohjois-Karjalan Ryhmän komentajana. Talvisodan alkuvaihe oli hänen ensikosketuksensa sotatoimiin Pohjois-Karjalassa. Kun kokonaistilanne saatiin hallintaan, niin Raappana siirtyi joukkoineen Pielisjärveltä Kuhmon rintamalle.

Eversti E.J. Raappanan alaisuuteen perustettiin jatkosodan alussa 14.D, jolle annettiin rintamavastuu leveästä ja rakenteeltaan erikoisesta Rukajärven suunnan rintamasta. Valtaosa alueelle keskitettävistä joukoista aloitti marssinsa Lieksan kauppalasta, josta marssi jatkui Pielisjärven kunnan halki Rukajärvelle. Koko jatkosodan ajan Raappanan divisioonan joukkoja myös huollettiin pääosin tämän tien kautta, josta syystä reitti on nimetty Rukajärventieksi.

Osa 14.D:n joukoista suuntasi jatkosodan alun keskitys-marssinsa Raappanalle talvisodan ajalta tutuksi tulleen Inarin kautta kohti Rukajärven rintaman eteläisiä osia. Tätä, myös opastustauluin varusteltua reittiä voi kutsua eräänlaiseksi Rukajärventien sivuhaaraksi.

Kolmas sotatie Ilomantsiin

Ilomantsi on ainoa paikkakunta Suomen nykyisten rajojen sisäpuolella, jossa on käyty laajoja, divisioonatason taisteluita niin talvi- kuin jatkosodassa. Ilomantsin taistelualueet sijoittuvat varsin laajalle alueelle. Ilomantsin kohdalla ei voida puhua vain yhdestä sotatiestä, sillä marssi- ja huoltoreitit sekä varsinaiset taistelualueet muodostavat lähes 150 kilometrin pituisen sotateiden verkoston. Vaikka kohteita on rakennettu, raivattu, entisöity, ylläpidetty ja merkitty vuosikymmenten ajan eri henkilöiden ja yhteisöjen toimesta, niin virallisen sotatien perustaminen nousi esille vasta vuonna 2014.

Vuosien suunnitteluvaiheen jälkeen saatiin kootuksi Ilomantsin Matkailuyhdistyksen koordinoima hanke, jonka rahoituksella itsenäisyyspäivänä 6.12.2021 Ilomantsin Sotatie lopulta julkistettiin. Hankerahoitus mahdollisti yhtenäisen reittimerkinnän toteuttamisen uusine sotatie-logoineen, tieopasteiden runsaan lisäämisen, esitteiden, karttojen, nettisivujen ja mobiiliopastuksen valmistamisen sekä panostuksen tiedottamiseen ja alkuvaiheen markkinointiin. Panostus on näkynyt matkailukauden 2022 aikana lisääntyneenä sotatieverkostoon tutustuneiden vierailijoiden määränä.

Ilomantsin sotahistoriallisia kohteita

Ilomantsin Sotatien varrelle sijoittuvat kymmenet talvi- ja jatkosodan muistomerkit, opastustaulut sekä entisöidyt taisteluasemat, muut taisteluihin liittyvät rakenteet, museot ja rakennukset.

Tieverkosto saa alkunsa kirkonkylän kohteista, joista merkittävimmät ovat kenraalimajuri E.J. Raappanan komentopaikkana 1944 Ilomantsin taisteluissa toiminut Pikkupappila Pappilanvaaralla ja kelohirsinen Rajakenraalin maja Parppeinvaaralla. 14.D:n komentajan, kenraalimajuri Raappanan asuin- ja komentopaikkana Rukajärven suunnalla Tiiksan kylässä palvelleen, silloisen Rukapirtin hirret siirrettiin ennen jatkosodan päättymistä Neuvostoliiton puolelta Lieksaan. Uudelleen 1945 kasattu rakennus palveli metsästysmajana Suomunjärven rannalla noin 20 vuotta. Värikkäiden vaiheiden jälkeen silloinen Suomen maja siirrettiin Lieksasta Ilomantsiin, jossa rakennus on toiminut vuodesta 1985 alkaen kenraalimajuri Raappanan elämäntyötä esittelevänä museona.

Ilomantsin Sotatien eteläisin rintama sijoittuu Möhkön ruukkikylän suunnalle, jossa talvisodan taistelut etenivät joulukuun puolivälissä 1939 Taivallammelle saakka, 12 km:n päähän kirkonkylästä. Tuossa vaiheessa joukkojamme oli jo vahvistettu ja rintamavastuu siirtynyt eversti Ekholmin johtamalle Osasto A:lle, joka vastasi toimistaan Tolvajärven suunnalla taistelleelle Ryhmä Talvelalle.

Heinä-elokuun vaihteessa 1944 vihollisen 289. Divisioonan hyökkäyskärki pysäytettiin 21.Pr:n toimesta jo Öykkösenvaarassa, kuusi kilometriä ennen Möhköä. Öykkösenvaarassa on näyttävä opastuskeskus, jonka tekstien, karttojen ja kuvien avulla vierailija saa hyvän kokonaiskuvan kaikista Ilomantsissa käydyistä taisteluista.

Ilomantsin keskimmäinen rintamaosa sijoittuu Kallioniemen ja Ilajanjoen väliselle alueelle, sekä Utrio-Suojoki -seudulle, jota kutsutaan Raappanan painopistealueeksi hänen ennen taisteluiden alkua heinäkuun lopussa 1944 laatimansa vastahyökkäyssuunnitelman mukaan. Aluetta voi pitää myös HRR:n ja URR:n joukkojen saumakohtana.

Talvisodassa yksi Ilomantsiin hyökänneen 155.D:n rykmenteistä eteni Kallioniemeen, ja pieni osa siitä Linnalampien maastoon, seitsemän kilometrin päähän kirkonkylältä. Heinä-elokuun vaihteessa 1944 RjP 3 pysäytti vihollisen jo Ilajanjoella.

Pohjoisin Ilomantsin rintamaosista sijoittuu Hattuvaaraan ja sen itäpuolelle, jossa HRR pysäytti vihollisen 176. Divisioonan kuuluneen, kärkijoukkona edenneen JR 52:n, ja työnsi sen takaisin Moskovan rauhan rajan taakse Hullarissa. Hattuvaarasta 19 km itään sijaitsee Manner-EU:n Itäpiste, jossa päästään lupavapaata, kapeimmillaan vain alle kolmen metrin levyistä kävelyväylää myöten 80 metrin päähän Virmajärven saarella sijaitsevasta Stolbovan 1617 ja Moskovan 1940 rauhojen rajapaalusta. Paikka sijoittuu kartalla 68 kilometriä idemmäksi kuin Pietarin keskusta.

Poikkeuksellinen rajavyöhykkeen järjestely on tehty helpottamaan Itäpisteeseen tutustumista, mutta se asettaa myös velvollisuuksia vierailijoille. Näkyvästi merkityn ja tarkasti valvotun rajavyöhykkeen takarajan häirintä tai sen ylittäminen on rangaistuksen uhalla kielletty.

Hattuvaarassa sijaitsee kaikkien sotiemme veteraanien ja erityisesti Ilomantsin sotatapahtumien muistoa vaaliva Taistelijan Talo. Talon sisällä sijaitsevat sotahistorialliset näyttelyhuoneet, joissa aihetta esitellään aidoin esinein, kuvin ja tekstein. Komean hirsirakennuksen tykkikatoksessa sekä piha-alueella on esillä Suomen toiseksi suurin tykistönäyttely. Erikoisin näyttelykokonaisuus on kapteeni, Mannerheim-ristin ritari Lauri Törnin värikästä elämäntaivalta esittelevä osio. Törni komppanioineen osallistui elokuussa 1944 Ilomantsin taisteluihin ja 19. syyskuuta solmitun välirauhan sopimuksen jälkeiseen rajan koskemattomuuden varmistukseen. Toisella Ilomantsin reissullaan hän majoittui Hattuvaaran Makkolassa, lähellä Taistelijan Taloa. Yksi Osasto Törnissä palvelleista sotilaista oli Mauno Koivisto, jonka myöhemmät elämänvaiheet ovat tulleet tutuiksi kaikille suomalaisille.

Nopein keino Ilomantsin sotatapahtumien yleiskuvan hahmottamiseksi löytyy sivustolta sotatie.fi

Kenraalimajuri, Mannerheim-ristin ritari E.J. Raappana

Raappanan aktiivisimmat elämänvaiheet nivoutuivat pitkälti Pohjois-Karjalaan. Hänen ensimmäinen kosketuksensa maakuntaan tapahtui heti jääkärikoulutuksesta paluun jälkeen talvella 1918. Luutnantti Raappana aloitti vapaussodan toimensa Joensuussa perustetun Karjalan Ratsujääkärirykmentin joukkueenjohtajana, edeten eskadroonan päälliköksi. Vuodesta 1919 alkaen kapteeni Raappana toimi Joensuun suojeluskuntapiirin päällikkönä, josta tehtävästä hän siirtyi 1921 Joensuun Rajavartioston komentajaksi. Tätä tehtävää Raappana hoiti yli 18 vuotta, aina talvisodan alkuun saakka, ylentyen majuriksi 1925 ja everstiluutnantiksi 1928.

Rajakomendantti tutustui poikkeuksellisen pitkällä virkakaudellaan vastuualueenaan olleeseen Pohjois-Karjalaan virka-, kalastus- ja metsästysreissuillaan. Tästä johtuen on perusteltua todeta, että maastontuntemus, viranomaisiin, yhteisöihin ja rajan kansaan tutustuminen olivat taustalla kun hänet nimitettiin talvisodan alla Lieksan Harjoituskeskuksen päälliköksi ja sotateimista Pielisjärvellä vastanneen Pohjois-Karjalan Ryhmän komentajaksi.

Edellä mainitut seikat vaikuttivat osaltaan myös siihen, että Päämaja määräsi hänet johtamaan Ilomantsin syyskesän 1944 taisteluita nimeään kantavan tilapäisen sotateimiyhtymän, Ryhmä Raappanan komentajana.

Naapurikuntien yhteistyönäkymiä

Rajanaapureiden Lieksan ja Ilomantsin sotahistorialliset alueet sotateimeen antavat mainiot mahdollisuudet kasvavan sotahistoriamatkailun yhteiseen kehittämiseen. Jo aikaisemmin mainittujen kohteiden lisäksi Lieksan kaupungilla sijaitsevat Rukajärvikeskus, Rajaperinnetalo, 38. Sotasairaalaan toiminut koulurakennus, Raappana-puisto, kahden Mannerheim-ristin ritarin (I. Juutilainen ja J. Hämäläinen) syntymäpaikat, Seurahuone ja monta muuta kohdetta. Kohteista koskettavin lienee neuvostopartisaanien 1944 surmaamien siviiliuhrien muistomerkki sankarihautausmaalla.

Rukajärventien varrella tai sen läheisyydessä sijaitsevat Heinäjoen mottitaistelun paikka, Puuruun linja, Jukolan Motiksi nimetty Rukajärven suunnan koulutus-, huolto- ja täydennyskeskus sekä Änäkäisen linnoitetut taisteluasemat. Lieksan korpiseuduilla on useita partisaani-iskujen muistomerkkejä, karkeasti tarkasteltuna Hatunkylän suunnan ja Patvinsuon kansallispuiston välimaastossa kulkevan tiestön vaikutuspiirissä.

Lieksan ja Ilomantsin sota- ja rajavartiohistorian yhteiseksi nimittäjiksi voidaan perustellusti nimetä E.J. Raappana. Monen jo mainitun toiminnan lisäksi Pielisjärven talvisodan taisteluista vastanneella Raappanalla oli ainutlaatuinen kuriiryhteys Ilomantsin taisteluista rintamavastuun kantaneeseen eversti Ekholmiin. Kolme kertaa viikossa komentajat vaihtoivat kirjoitettuja viestejä siten, että kymmenien kilometrien taipaleen taittaneet hiihtopartiot kohtasivat Ilomantsin puolella, Naarvan Kontratassa, Haapajoen pohjoispuolella. Pohjois-Karjalan Ryhmän viestinviejät lähtivät taipaleelle Inarista ja Osasto A:n Käenkoskelta.

Allekirjoittanut on opastanut kymmenien vuosien ajan sotahistoriaryhmiä Pohjois-Karjalassa. Eri puolilta Suomea, satojen kilometrien etäisyydeltä maakunnastamme, saapuvat ryhmät suunnittelevat matkansa usein niin, että he tutustuvat useampaan paikkakuntaan kahden-kolmen päivän aikana. Melko usein olisi luonnollista yhdistää reittiin Lieksan ja Ilomantsin runsaat sotahistoriakohteet. Kymmenien vuosien ja satojen opastuskierrosten tuomalla kokemuksella on havaittu kuitenkin kaksi ongelmaa, jotka jossain määrin rajoittavat tätä yhteistyötä. Näihin olisi löydettävä ratkaisu.

Ongelmista ensimmäinen on se, että Ilomantsin Hattuvaaran (Hattu) ja Lieksan Kitsin välisen tien 45 km:n pituinen soratien osuus on usein erittäin huonossa kunnossa. Reitti on osa Via Karelia -matkailureittiä, siis yleistä liikenneväylää, jonka ylläpito kuuluu yhteiskunnalle. Vuosikymmenten saatossa maahamme on nimetty erilaisia matkailureittejä, joiden markkinointi ja sitä kautta matkailussa hyödyntäminen, myös kunnossapito, ovat alkuhuumien jälkeen unohtuneet lähes täysin. Mainittu tieosuus lukeutuu näihin. Jos retkeläiset siirtyvät paikkakunnalta toiselle, niin lähes kaikki kiertävät Ahvenisen tai Uimaharjun kautta kuntakeskusten välin, jolloin monet merkittävät kohteet jäävät kauas ajoreitin ulkopuolelle. On havaittu myös, että Kuhmon ja Ilomantsin sotahistoria-alueisiin tutustuvat ryhmät sivuuttavat usein ainakin Lieksan Hattuvaaran ja Inarin kohteet koska seudut halkaiseva suorin ajoreitti Ilomantsiin on huonokuntoinen.

Toinen ongelma on riittävän suuren, yhtenäisen hotellitasoisen majoitustilan puuttuminen molemmilta paikkakunnilta. Tähän ratkaisun on löydettävä yritys-elämän puolelta. On toki ymmärrettävää, että investointi on suuri, mutta vanha liike-elämän totuus on se, että tarkoituksenmukainen tarjonta luo omalta osaltaan kysyntää.

Jotkut matkailijat vierailevat Pohjois-Karjalassa pelkästään kenraalimajuri E.J. Raappanan jalanjäljillä, jolloin vierailukohteisiin lisätään yleensä Joensuu ja Onttola. Näillä retkillä ajoreittiongelma ei nouse suureen rooliin, sillä monet kenraalin jalanjälkiä seuraavat vieraat eivät välttämättä käy tutustumassa taistelupaikkoihin, ainakaan laajalla alueella. Kannattaisiko tätä aihetta lähteä markkinoimaan yhteisvoimin entistä painokkaammin?

Pohjois-Karjalan muita sotahistoriallisia kohteita

2010-luvun alkupuolella kartoitettiin Tammenlehvän Perinneliiton sähköistä muistomerkkiluettelo varten kaikki Suomen maanpuolustukseen ja sotahistoriaan liittyvät muistomerkit ja -laatat sekä koulujen ja varuskuntien Pro Patria -taulut. Pohjois-Karjalan alueella kartoitettuja kohteita oli tuossa vaiheessa yli 500, jonka jälkeen erilaisia informaatiotauluja, muistolaattoja ja -merkkejä on paljastettu runsaasti lisää. Muistomerkkien poikkeuksellisen runsas määrä johtuu maakunnan maantieteellisestä asemasta, sillä täällä on aina oltu sotien aikaan eturintamassa. Käytyjen taisteluiden lisäksi Pohjois-Karjalan kautta on marssittu sotatantereille, täällä on ollut kenttä- ja sotasairaaloita sekä useita varuskuntia, joista vanhimmat jo kauan ennen itsenäisyyden aikaa. Rajavartioston läsnäolo ja vilkas vapaaehtoinen maanpuolustustyö ovat antaneet oman leimansa yli 100 vuoden ajan Pohjois-Karjalalle, ja lisänneet omilta osiltaan muistomerkkien määrää. Viime vuosina taulunsa ovat saaneet mm. Rajavartiolaitoksen lakkautetut rajakomppanioiden / rajavartioalueiden johtopaikat sekä rajavartioasemat.

Alla poimintoja muistomerkeistä ja vastaavista kohteista niiltä paikkakunnilta, joissa tiedetään varmuudella harrastettavan sotahistoriallista matkailua. Luettelosta puuttuvat myös sankarihautausmaat, Joensuun valtakunnallista sankarihautausmaata lukuun ottamatta, sekä suuri määrä muistomerkkejä, merkittäviä rakennuksia ja muita aiheeseen liittyviä tapahtumapaikkoja. Luettelo antaa kuitenkin kohtuullisen yleiskuvan siitä, millaisia kohteita Pohjois-Karjalassa on matkailijalle tarjolla.

Myös oman maakunnan väestölle olisi mielenkiintoista ja avartavaa tutustua lähellä kotiseutuja sijaitseviin kohteisiin. Allekirjoittaneen kokemuksen mukaan paikallisista asukkaistakin vain hyvin harvat ovat perehtyneet asuinseutujensa monipolviseen sotahistoriaan. Useimmiten käsitys asiasta rajoittuu vain siihen tietoon, että koti-, naapuri- tai lähikunnassa on sodittu.

Kitee:

JR 16, JR 37, JR 58 ja 19.D -muistomerkit itärajan läheisyydessä. 19.D:n sankarivainajien tilapäinen hautapaikka, Kiteen kirkko.

Tohmajärvi:

Siviilisotavankien palautuksen muistomerkki ja 7.D:n opastustaulu sekä sotamarsalkka Mannerheimin ja saksalaiskenraali Engelbrechtin ohimarssin vastaanottopaikka Kaurilan aseman ja entisen kansakoulun alueella. RaskPsto 1:n muistomerkki, Kaustajärvi. Muistomerkin maastossa sijaitsivat Tuntematon sotilas -elokuvan tykistön ensimmäiset tuliasemat.

Tuupovaara:

JR 8 -muistomerkki, Tuntemattoman sotilaan ensimmäinen taistelupaikka Saarivaarassa ja saksalaisen 163.D:n sotavankileiri 1941, sekä talvisodan aikainen Tolvajärven rintaman puna-armeijan sotavankien kokoamispaikka Öllölässä. Kenttäsaaraanäyttely, Koveron Majatalo.

Joensuun kaupunki ja ympäristö:

Ilmavoimien ranta- ja jääkentät Pyhäselän rannalla, sekä Marjalan Bunkkerimuseo. Junkers Ju 88 A-4 -syöksypommittajan seisontapaikka ”pommikonekorsu” Onttolassa. Punaisten teloituspaiikka 1918 ja Pohjois-Karjalan suojeluskuntapiirin keskusampumarata Siilaisella. Kaupungintalo, jossa ollut monenlaista toimintaa, kuten IVAK ja LeR 4:n esikunta, sekä Pielisjoen linna, entinen suojeluskuntapiirin esikuntarakennus. Talossa majoittui lokakuussa 1930 entinen tasavallan presidentti K.J. Ståhlberg puolisoineen kesken jääneellä matkalla, jolloin pariskunta siepattiin kyyditettäväksi itärajalle. Mannerheim-ristin ritari, hävittäjälutnantti Lauri Nissisen syntymäkodin muistomerkki, suojeluskuntapiirin henkilöstön asuintalo ja Karjalan Ratsujääkärirykmentin muistomerkki, kaikki ev.lut. kirkon alueella tai kirkon läheisyydessä. Kaukopartio-osasto Kuismasen (OsKu) sotaanlähtöpaikka Hasanniemi. Sotasairaala (Joensuun Klassillinen Lyseo), nykyinen Taidemuseo. Joensuun Suojeluskunnan ja Lotta Svärdin muistomerkki. Rajakapteeni Olli Tiaisen muistomerkki, Niinivaara. Tätä Suomen Sodan 1808-1809 talonpoikaispäällikköä pidetään Pohjois-Karjalan maanpuolustuksen esikuvana.

Joensuun valtakunnallisella sankarihautausmaalla lepää 888 vainajaa, joiden joukossa mm. Tuntemattoman Sotilaan kapteeni Kaarna, oikealta nimeltään jääkärikapteeni Toivo Kärnä. Sankarihautausmaan vierellä on vaikuttavan kokoinen Laatokan- ja rajakarjalaisten sankarivainajien muistomerkki, johon on hakattu 3200 surmansa saaneen henkilön nimet. Molemmissa kohteissa on myös tehtävissään kaatuneita Lotta Svärdin jäseniä.

Liperi:

Tuntematon sotilas -elokuvan rykmentin (JR 8) sotaanlähtöpaikka, ja lakkautetun PKarPsto:n varuskunta-alue Ylämylly.

Kontiolahti:

Salpaliinjan muistomerkki, Jaamankangas. Kaukopartioiden huoltolento-osastojen vesilentoasema, Hirviranta, Höytiäinen. Kollaan vasama ja JR 9:n muistomerkki, lakkautetun PKarPr:n varuskunta-alue Kontioranta. Veteraanipuisto ja kolmen Mannerheim-ristin ritarin (L. Kokko, V. Saarelainen, V. Sorsa) muistomerkki, kirkonkylä ev.lut. kirkko.

Eno

Vallisärkkä, Suomen Sodan 1808 vartiopaikka, ja rautatieasema, Ilomantsin taisteluihin keskitettyjen joukkojen sekä kaluston purku- ja lastauspaikka, kirkonkylä. Törnin-Männistön asekatkō, Lieksan tie, Ahvenisen suunta. Dornier-pommikoneiden tuhoutumisen 1943 muistomerkit Rahkeenvaarassa ja Kaltimojärvellä.

Nurmes

Talvisodan ilmapommituksen muistomerkki, talvisotaan lähdön muistomerkki ja jatkosotaan lähdön muistotykki keskustassa, sekä rajakapteeni Olli Tiaisen paasi hautausmaalla. Porokylässä sijaitsee itäisen jääkärietapin muistomerkki ja Bomballa ErP 10:n muistomerkki.

Sotahistoriamatkailun laajentamismahdollisuuksia

Vaikka tämän kirjoituksen otsikko on Ilomantsin Sotatie, ja siinä nostetaan esille erityisesti naapurikunnat Lieksa ja Ilomantsi, niin sen tarkoitus on herätellä lukijoita, sotahistorian ympärillä aktiivisesti toimivia, yrityksiä, yhteisöjä sekä päättäjiä pohtimaan Pohjois-Karjalan sotahistoriamatkailun mahdollisuuksia koko maakunnan alueella. Kohdetarjonnasta ei ole puutetta, kuten vajavaisestakin luettelosta käy ilmi.

Jos ajatusta lähdetään vielä tästäkin laajentamaan, niin Lieksan naapurikaupunki Kuhmo merkittävänä talvisodan taistelualueena on maantieteellisesti tarkastellen lyhyehkön matkan päässä Lieksasta. Sekin yhdistää näitä paikkakuntia, kun osa Pielisjärvellä talvisodan taistelunsa aloittaneista joukoista siirtyi Kuhmon rintamalle, kuten tämän kirjoituksen alkupuolella todettiin. Eikä Suomussalmen Raateentiekään ole kohtuuttoman taipaleen takana.

Lähes kaikilla elämän osa-alueilla puhutaan yhteistyöstä, yhteen hiileen puhaltamisesta. Valitettavan usein, hyvistä yrityksistä huolimatta, tämä taustaltaan jalo ajatus tahtoo alkuinnostuksen ja -panostuksen jälkeen hiipua. Esiin nousevat näkemuserot päätöksiä tehtäessä, oman reviiirin vartiointi, taloudellisen hyvän oikeudenmukainen jakautuminen, kiristyvät henkilösuhteet, aktiivisten toimijoiden väsyminen ja pitkäjännitteisyyden puute. Tätä ilmiötä on ollut jossain määrin havaittavissa Pohjois-Karjalassakin, myös sotahistoriatyön ympärillä. Meidän kaikkien on hyvä tiedostaa ja muistaa, että sotahistoriakkin on osa kansakuntamme yhteistä muistia, eikä edes sen osa-alueita voi kukaan meistä omia itselleen.

Edelliseen viitaten jokainen yksityishenkilö, yhdistys, rahoittaja, kunta ja viranomainen on ansainnut henkilökohtaisen ja yhteisen kiitoksen siitä arvokkaasta panoksesta, jonka he ovat antaneet Pohjois-Karjalan ainutlaatuisen sotahistorian tallentamiseksi ja esille tuomiseksi. Tältä pohjalta on hyvä jatkaa kohti tulevaisuutta, ja nostaa saumattomalla, laajalla yhteistyöllä sotahistoriamatkailu yhdeksi maakunnan matkailun vetovoimatekijöistä. Aiheen ympärille on vain saatava kootuksi yhteistyöhaluinen ja yhteistyökykyinen taho, joka koordinoi kokonaisuutta.

Lokakuussa 2022

Rauno Suhonen
Sotakamreeri